ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜ

ਬਨਾਮ

ਦੀਪਕ

(2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485)

13 ਮਾਰਚ, 2019

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪ੍ਤਾ, ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973:

ਐਸ. 397 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਐਸ. 401 – ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ-ਅਭਿਆਸ, ਸਕੋਪ-ਚਰਚਾ-ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਨ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 306 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ. 3(2)(ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਐੱਸ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐੱਸ. ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਕਸਾਉਣ, ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ-ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ' ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆਃ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਸਮੱਗਰੀ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਖਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ-ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ-

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ-ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - s.306-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 - s. 3 (2) (v)।

ਅਮਿਤ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ (2012) 9 SCC 460 : [2012] 7 SCR 988; ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਫਤਿਹਕਰਨ ਮਹਿਦੂ (2017) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 198: [2017] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 491; ਚਿਤਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ.) (2009) 16 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 605: [2009] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 230; ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ (2006) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 51: [2006] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1134 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2012] 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 988	ਉੱਤੇ	ਪੈਰਾ 11
[2017] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 491	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ	ਪੈਰਾ 12
[2009] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 230	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ	ਪੈਰਾ 14
[2006] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1134	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ	ਪੈਰਾ 15

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ 2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485.

ਐੱਮ. ਪੀ. ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2018 ਦੇ ਸੀ. ਆਰ. ਆਰ. ਨੰਬਰ 458 ਵਿੱਚ ਇੰਦੌਰ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਵੈਭਵ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਕੇ., ਐਚ. ਪਰਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼ਿਵਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਘਨਾ ਮਿੱਤਲ, ਆਰ. ਕੇ. ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੌਧਰੀ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ 31 ਜਨਵਰੀ, 2018 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੰਦੌਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਨੀਮਚ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਨੀਮਚ ਨੇ 2017 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 51

ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 206 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (V) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਨ।

3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 19 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

4. 9 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ, ਜਯੋਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਨੀਮਚ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਜ਼ਹਿਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਰਨ ਪੀੜ੍ਹਤ ਦਾ ਐਲਾਨ 9 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਨੀਮਚ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

“ਪ੍ਰਸ਼ਨਃ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?

ਜਵਾਬਃ ਮੈਂ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨਃ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਉਂ ਖਾਧਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬਃ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ, ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਦੀਪਕ ਭਾਮਾਵਤ ਰੇ/ਓ ਜੀਰਨ, ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨਃ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬਃ ਨਹੀਂ "।

5. ਜਯੋਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ 10 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ ਉਦੈਪੁਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 3 16 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ 6 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ 22 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਨੀਮਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਵੀ) (ਏ) ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਾਗਨੀਜ਼ਨਸ 13 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ

ਸੀ। 10 ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

7. ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜੋ 9 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 3 ਅਗਸਤ, 2017 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹਤ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨਃ 1 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ, ਪੀ. ਐਸ. ਜੀਰਨ ਨੂੰ; ਦਸੰਬਰ 2016 ਵਿੱਚ ਪੀ. ਐਸ. ਜੀਰਨ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 6 ਜਨਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਨੀਮਚ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ, ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਔਰਤ ਵਜੋਂ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭੜਕਾਹਟ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਭੜਕਾਹਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਉਕਸਾਉਣ' ਦੇ ਵਰਣਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

9. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੋਲਿਆ ਹੈਃ

“11. .... ਸਿਰਫ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬੋਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਵੇ। ”

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

“16 ...ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ, ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 10. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਨੀਮਚ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਨਾਲ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

11. ਅਮਿਤ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ 5 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 397 ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਜਸਟਿਸ ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ:

“ 12. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਘਟੀਆ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਪੇਟੈਂਟ ਨੁਕਸ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਾਰਤ ਗਲਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਕਲਾਸਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੁਟੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ

ਸਕਦੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰਿਮ ਜਾਂ ਅੰਤਰਕਾਲੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉੱਨਤ ਪੜਾਅ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈਃ

“ 27. .....ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ 397 ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕਠੇ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਃ

27.2. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਦੋਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਦੋਸ਼ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

27.3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਮਲਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

27.4. ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

27.9. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਦਾਲਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

27.13. ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਨਿਰੰਤਰ ਮੁਕੱਦਮਾ. ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ ਉੱਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਾਏ ਹੈ। " (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਫਤਿਹਕਰਨ ਮਹਿਮੂ 6 ਵਿੱਚ, ਦੋ-ਜੱਜ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਕਿਹਾ:

" 26. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਤਹਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 397 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਪੜ੍ਹਾਅ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਅੰਤਮ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। " (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਸਾਉਣ, ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁੱਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਚਿਤਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਚੋਪੜਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) 7 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 376 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ। ਜਸਟਿਸ ਡੀ. ਕੇ. ਜੈਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ [(2001) 9 SCC 618 : 2002 SCC (Cri) 1088] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਹੈ। , ਇੱਕ "ਉਕਸਾਉਣ" ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ:

(I) ਦੋਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਚੁੱਪੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਜਾਂ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਅਤੇ

(2) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ, ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੀਆ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਿਭਾਗੀ ਹੈ। ”

ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

“ 22. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਦੀ ਧਾਰਾ ਪਹਿਲੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀਃ

“ 25. ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਏ' 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੁੱਲ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜੋ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਸੱਚਾਈ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ”

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ 8 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ

"ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ" ਜਾਂ "ਇਹ ਮੰਨਣ" ਲਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਜੀ. ਪੀ. ਮਾਥੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ:

" 9. ਸਤ੍ਰੀ ਅੱਤਿਆਚਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਬਨਾਮ ਦਿਲੀਪ ਨਾਥੂਮਲ ਵਿੱਚ ਕੋਰਡੀਆ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"... ਧਾਰਾ 227 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਜੱਜ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੰਨੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ'। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਆਧਾਰ' ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਅਤੇ ਤੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਸਬੂਤ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "

10. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਚਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੂਜਾ ਬਾਲਮੀਕੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸੀ" ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 301 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਮਾਪਦੰਡ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। " (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

16. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਖਰੀ ਕੇਸ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਰਾਹੀਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੈ।

17. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 31 ਜਨਵਰੀ 2018 ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate